

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 26 stycznia 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.56.2020.TB

Pani
Izabela Senk
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Kątach Wrocławskich

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 17 – 18 grudnia 2020 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki - inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu oraz Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili zdalnie kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy, w okresie od 1 grudnia 2019 r. do 17 grudnia 2020 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 16 czerwca 2020 r. przez Wicewojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na II półrocze 2020 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 grudnia 2019 r. do 17 grudnia 2020 r. funkcję Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich pełniła Pani Izabela Senk, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 8. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Kierownika GOPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą Nr XXVII/365/17 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie zmiany Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich przyjęto przedmiotowy dokument. W rozdziale 2 § 2 ust. 2 pkt 9 ww. dokumentu wskazano, że GOPS realizuje zadania wynikające z ustawy. Ponadto, Kierownik GOPS oraz Zastępca Kierownika posiadali upoważnienia Burmistrza Gminy Kąty Wrocławskie do prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w sprawach z zakresu wspierania rodziny. *(dowód: akta kontroli str. 20-24, 53-54)*

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą Nr XXXIX/503/18 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kąty Wrocławskie na lata 2018 – 2020 zatwierdzono powyższy Program. Jako cel główny wskazano: „*Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym w przywróceniu jej zdolności do prawidłowego funkcjonowania*”. Wyznaczono cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i analiza środowisk rodzinnych.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny i dziecka.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
4. Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji.
5. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa rodziny i dzieci.
6. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy.

Dla celów szczegółowych przyporządkowano działania do wykonania w ramach Programu oraz określono konkretnych realizatorów, m.in.: GOPS, placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, Zespół Interdyscyplinarny, Policję, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, kuratorów sądowych, placówki służby zdrowia, Punkt Konsultacyjny. Ponadto Ośrodek został wyznaczony jako koordynator Programu.

Burmistrz Gminy za pośrednictwem Kierownika GOPS przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2019, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca 2020 roku złożył Radzie Miejskiej w Kątach Wrocławskich. W dokumencie zawarto informacje o działaniach podjętych przez instytucje funkcjonujące na terenie Gminy w przedmiotowym zakresie. *(dowód: akta kontroli str. 25-51)*

W myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

1. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Rodzice oraz dzieci z terenu Gminy posiadali dostęp do wsparcia psychologicznego, ponieważ w Ośrodku zatrudnionych było dwóch psychologów. Jeden z nich zajmował się dodatkowo wykonywaniem testów psychologicznych dorosłym i dzieciom, które następnie wykorzystywano w działaniach na rzecz rodzin np. w celu: wydania orzeczenia o niepełnosprawności, kształceniu specjalnym, kierowania na terapię, do specjalisty, itp. Wyżej wymienieni pracownicy w razie potrzeby podejmowali również działania interwencyjne w miejscu zamieszkania rodzin. W wizytach takich często towarzyszyli pracownicy socjalni, wcześniej także asystent rodziny (zatrudniony do końca 2019 r.). Poza tym pracownicy GOPS kierowali osoby/rodziny do Punktu Konsultacyjnego w Kątach Wrocławskich, gdzie istniała możliwość spotkań z psychologiem/terapeutą ds. uzależnień, który był jednocześnie członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie. Dodatkowo mieszkańcy Gminy mogli skorzystać z pomocy psychologa – interwenta kryzysowego zatrudnionego w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, a pełniącego dyżur na terenie Gminy Kąty Wrocławskie. Osoby i rodziny otrzymywały wsparcie w sytuacji doświadczania trudnych zdarzeń np.: kryzysu w związku, trudnej sytuacji rodzinnej, problemów opiekuńczo – wychowawczych, wypadku lub ciężkiej choroby, uzależnienia, przemocy, problemów emocjonalnych, itp. Oprócz ww. form wsparcia w dyspozycji byli pracownicy Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej – Gabinetu w Kątach Wrocławskich, tj.: psycholog, pedagog, logopeda, doradca zawodowy (prowadząc terapie: logopedyczną, biofeedback, pedagogiczną, psychologiczną, integracji sensorycznej).

Pracownicy socjalni często byli „łącznikami” rodziny z daną instytucją, tj.: kierowali do właściwych specjalistów, umawiali na wizyty itp.

2. Terapie i mediacje

Motywowaniem rodziców do podjęcia terapii zajmowali się pracownicy socjalni, wcześniej również asystent rodziny, psychologowie zatrudnieni w GOPS oraz terapeuta uzależnień z Punktu Konsultacyjnego. Osoby i dzieci wymagające wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego były kierowane przez pracowników socjalnych do Poradni Zdrowia Psychicznego w Smolcu (Gmina Kąty Wrocławskie). Poradnia ta zapewniała leczenie ambulatoryjne – specjalistyczne, tj.: psychiatria oraz psychiatria dzieci i młodzieży. Natomiast rodziny, w których występowały problemy związane z uzależnieniem od alkoholu mogły skorzystać z pomocy terapeuty uzależnień lub wsparcia Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kątach Wrocławskich, która zajmowała się między innymi profilaktyką uzależnień w szkołach, kierowaniem wniosków do biegłego oraz do właściwego sądu o leczenie przymusowe. W przypadku osób/rodzin z problemem z zakresu spraw cywilnych, rodzinnych i nieletnich oraz gospodarczych istniała możliwość skorzystania z Punktu mediacyjnego, w którym dyżurowali zawodowi mediatorzy. Punkt ten działał w ramach prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Środzie Śląskiej działań upowszechniających idee mediacji. Poza tym mieszkańcy Gminy mogli skorzystać z nieodpłatnej mediacji we wszystkich punktach pomocy prawnej w powiecie wrocławskim. W 2020 r. powstał Informator dotyczący mediacji na terenie Powiatu Wrocławskiego i był on rozpowszechniany wśród mieszkańców.

3. Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, z uwagi na brak zapotrzebowania, nie były prowadzone usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne.

4. Pomoc prawną, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego

W GOPS zatrudniony był adwokat, który przyjmował w każdy poniedziałek w godzinach 9 – 13 i oferował wsparcie głównie w zakresie prawa rodzinnego. Poza tym istniała możliwość bezpłatnej obsługi prawnej świadczonej przez Powiat Wrocławski na terenie Gminy. Powyższa forma wsparcia była rozszerzona o porady obywatelskie oraz mediację.

5. Spotkania dla rodzin, mające na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji

Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały grupy wsparcia oraz grupy samopomocowe. Ośrodek chcąc sprostać potrzebom

mieszkańców w tym zakresie oraz móc zrealizować przedmiotowy obowiązek ustawowy planował w 2020 r. utworzyć taką formę wsparcia. Poza tym planowano uruchomić warsztaty kompetencji wychowawczych dla rodziców. W związku z powyższym został zatrudniony psycholog, który miał prowadzić ww. wsparcie. Z uwagi na sytuację epidemiczną w kraju wstrzymano realizację powyższych zamierzeń. Rodziny chętne początkowo do współpracy, w trosce o zdrowie bliskich starały się minimalizować ryzyko zakażenia Covid -19 ograniczając kontakty.

(dowód: akta kontroli str. 15-16)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji asystenta rodziny, co było zgodne z art. 11 ustawy oraz współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka. Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w GOPS zatrudniony był jeden asystent rodziny, w wymiarze pełnego etatu. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była wykonywana. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Osoba zatrudniona na stanowisku asystenta rodziny pełniła tę funkcję do dnia 31 grudnia 2019 r. Natomiast bezpośrednią pracę w środowisku prowadziła do 20 grudnia 2019 r., gdyż później przebywała na urlopie wypoczynkowym. Kierownik Ośrodka przeprowadził 12 procesów rekrutacyjnych na ww. stanowisko, lecz żaden nie zakończył się pozytywnie: 6 razy nikt nie aplikował na to stanowisko pracy, 1 raz oferty były niekompletne (2 osoby się zgłosiły), 1 raz osoba wyłoniona w konkursie zrezygnowała po wyborze jej kandydatury, 2 razy osoby nie spełniały wymogów formalnych. Po rezygnacji z pracy asystenta rodziny opiekę nad rodzinami przejęli pracownicy socjalni.

Z uwagi na krótki czas pracy asystenta rodziny w okresie objętym kontrolą odstąpiono od oceny akt pracy asystenta z rodziną.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 52)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Kierownik Ośrodka poinformował, że na terenie Gminy Kąty Wrocławskie nie zachodziła potrzeba zatrudnienia rodzin wspierających w okresie objętym kontrolą. Mimo to pracownicy socjalni motywowali rodziny do ewentualnej współpracy mającej na celu wsparcie rodziców biologicznych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Poza tym próbowali zaktywizować lokalne otoczenie rodzin (sąsiadów,

rodzinę, znajomych) w celu udzielenia im pomocy. Ośrodek chcąc sprostać wymogom ustawowym podjął działania w kierunku pozyskania kandydatów na rodziny wspierające poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie kontrolowanej jednostki.

(dowód: akta kontroli str.17,55)

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy gmina ma obowiązek prowadzić placówkę wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą tego typu jednostka na terenie Gminy Kąty Wrocławskie nie działała. Kierownik Ośrodka poinformował, że Gmina realizowała działania na rzecz rodzin i dzieci poprzez prowadzenie 11 świetlic środowiskowych, ale nie były to jednostki w rozumieniu ustawy. Poza tym na terenie Gminy funkcjonowała Biblioteka przy Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu z Filią w Smolcu, gdzie prowadzono m.in. działania wspierające dla dzieci i rodzin np.: zajęcia artystyczno – biblioteczne dla dzieci, cykliczne czytanie bajek przez „znanych dorosłych”, warsztaty rękodzieła, spotkania autorskie dla dzieci i dorosłych, Mikołajki, międzypokoleniowe warsztaty itp. Z uwagi na sytuację epidemiczną nagrywano słuchowiska dla dzieci, autorstwa mieszkanki gminy, czytane przez „znanych dorosłych”, a obecnie również przez dzieci dla dzieci. Słuchowiska te udostępniano online. Dodatkowo Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w okresie wakacyjnym i zimowym organizował półkolonie. Ośrodek przygotował również warsztaty pt. „Świadomy rodzic” oraz „Studio Mamy”, które przeznaczone były dla rodziców oraz dla mam z dziećmi. Gmina Kąty Wrocławskie finansowała również w ramach działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wypoczynki letni dla dzieci. W 2020 r. z tej formy wsparcia skorzystało 110 dzieci. Ośrodek współpracował corocznie także z Kuratorium Oświaty we Wrocławiu w celu zorganizowania wypoczynku dla dzieci. Poza ww. formami wsparcia, również w szkołach na terenie Gminy prowadzono zajęcia np.: kompensacyjne, korekcyjne, pozalekcyjne oraz profilaktyczne.

Jak wspomniano wyżej, Kierownik Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy Kąty Wrocławskie nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Potwierdzeniem powyższego były również składane w bieżącym roku sprawozdania za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (DSR-PWD-2020, WRiSPZ-G). Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Burmistrza Gminy Kąty Wrocławskie o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 17)

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 16 dzieci z 10 rodzin. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2 rodzinach prowadzono pracę socjalną. Natomiast rodzice pozostałych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej odmówili współpracy z asystentem rodziny/pracownikiem socjalnym lub przebywali poza terenem Gminy. *(dowód: akta kontroli str. 18, 56-69)*

Na dzień kontroli w Ośrodku zatrudnionych było 5 osób na stanowisku specjalisty pracy socjalnej oraz 2 jako pracownicy socjalni. Kwestie dotyczące kwalifikacji ww. osób regulują odrębne przepisy. W przypadku wykształcenia asystenta rodziny, analiza akt osobowych wykazała, iż posiadał on kwalifikacje zgodne z art. 12 ustawy. Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a gmina je finansować. W okresie zatrudnienia asystenta realizował on powyższy obowiązek.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny: „Rządowy Program Karta Dużej Rodziny”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Program Rodzina 500+”, „Program Dobry Start” oraz „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystenta rodziny. *(dowód: akta kontroli str.18-19, 70-74)*

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

Tomasz Górecki
.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

Talita Kubis
.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Dariusz Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
.....
Zdrowia i Polityki Społecznej
(kierownik komórki do spraw kontroli)

